

ONTWERP VAN DECREET TOT DE VERZELFSTANDIGING VAN DE OPENBARE PSYCHIATRISCHE ZORGCENTRA GEEL EN REKEM

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 voorziet de verdere verzelfstandiging van de Openbare Psychiatrische Zorgcentra Geel en Rekem. Met dit decreet wordt een wettelijk kader gecreëerd dat de OPZ's toelaat hun statuut ten volle te valoriseren binnen het Vlaamse en federale Ziekenhuisbeleid.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering: Beleidsdomein: Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Beleidsveld: Gezondheids- en woonzorg, het beleid over gespecialiseerde zorg en geestelijke gezondheidszorg

1. Bij decreet van 30 april 2004 tot oprichting van de publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel en Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Rekem, gewijzigd bij de decreten van 31 maart 2006, 27 april 2007, 8 juli 2011, 29 juni 2012, 21 juni 2013, 7 december 2018 en 29 maart 2019 (hierna verkort: decreet van 30 april 2004) werden twee publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen met rechtspersoonlijkheid opgericht als vermeld in artikel III.7 van het Bestuursdecreet.

Die agentschappen kregen respectievelijk als naam Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel en Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Rekem.

2. De Vlaamse Regering heeft in het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 de ambitie uitgedrukt om sterk in te zetten op performantie en resultaatgericht investeren na bewezen evidentie en vereenvoudiging. De Vlaamse Regering duidt hierbij de lokale besturen, die als overheidsniveau het dichtst bij de burger staan, aan als hun naaste partners.

Deze algemene doelstellingen vertalen zich verder, in de verdere verzelfstandiging van de OPZ's waar het Vlaams Regeerakkoord op blz. 77 voorziet: *"We verzelfstandigen het OPZ Geel en Rekem tot één publieke zelfstandige actor, met behoud van beide ziekenhuiserkenningen en met respect voor hun specifieke hulpverleningsaanbod."*

3. In navolging hiervan heeft de Vlaamse Regering, in haar vergadering van 16 juli 2021, de volgende uitgangspunten vastgelegd:

- De OPZ's worden verzelfstandigd als autonome (psychiatrische) ziekenhuisentiteiten, zonder ze te fusioneren tot één actor.
- De OPZ's verzelfstandigen als publieke eenheden onder de controle van de Vlaamse Gemeenschap.
- De OPZ's zullen niet langer onder het Vlaams Personeelsstatuut van 3 januari 2006 vallen mits toepassing van een overgangsregeling of een uitdoofscenario.

Deze uitgangspunten vormen de basis voor de verdere uitwerking van de beoogde verzelfstandiging.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

OPZ Geel en OPZC Rekem beheren beiden zowel een ziekenhuis als een Psychiatrisch Verzorgingstehuis (PVT).

De focus van beide instellingen is evenwel licht verschillend: waar OPZ Geel vooral gekend is voor gezinsverpleging legt OPZC Rekem vooral de nadruk op forensische zorg. Ze spelen beiden een rol in de netwerken geestelijke gezondheidszorg.

- **De ziekenhuisactiviteit** van de beide OPZ's is onderworpen aan de Ziekenhuiswet (gecoördineerde wet van 10 juli 2008 op de ziekenhuizen en andere verzorgingsinrichtingen) en haar uitvoeringsbesluiten;
- Wat betreft de **PVT-activiteit** heeft de zesde staatshervorming de bevoegdheden overgeheveld naar de Vlaamse Gemeenschap, waar die onder het Overnamedecreet van 6 juli 2018 viel. Sinds 1 april 2023 zijn de PVT's ingekanteld in de Vlaamse Sociale Bescherming (VSB);
- Beide OPZ zijn op heden publiekrechtelijk vormgegeven als extern verzelfstandigde agentschappen (EVA) en maken deel uit van het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van de Vlaamse Overheid. Dat bemoeilijkt echter de integratie in het generieke ziekenhuisbeleid.
- Daarnaast is de verzelfstandiging van de OPZ's gewenst om de volgende redenen:
 1. De exploitatie van een OPZ gebeurt beter in een kader vergelijkbaar met dat van andere ziekenhuizen;
 2. Budgettaire efficiëntie en budgettaire afbakening.
 3. Efficiëntere dienstverlening en bestuur door een meer zorggericht bestuursorgaan.
 4. Opportuniteit om een flexibel en modern HR beleid te voeren door het aantrekken van competente zorgprofielen.
 5. Alle conflictvelden met de Ziekenhuiswet te vermijden.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

Op dit moment moeten beide OPZ's zowel te beantwoorden aan de regelgeving die van toepassing is op de publiekrechtelijk vormgegeven EVA's als aan de specifieke wetgeving die van toepassing is op voormelde gezondheidsvoorzieningen.

Noch de Ziekenhuiswet noch de regelgeving over de erkenning van een PVT stellen echter eisen op het vlak van de rechtsvorm onder dewelke zij moeten worden beheerd; de Ziekenhuiswet schrijft in artikel 15 enkel voor dat een ziekenhuis alleen maar mag worden uitgbaat door een rechtspersoon die uitsluitend de uitbating van één of meer ziekenhuizen, gezondheidsvoorzieningen of medisch-sociale inrichtingen als statutair doel heeft.

Het regeerakkoord heeft in haar beleidslijnen reeds het OCMW aangeduid als haar preferentiële partner gelet op de zeer dichte nabijheid bij de lokale werking.

Nu reeds is het vaak zo dat het beheer van een ziekenhuis in handen wordt genomen door een OCMW waarbij de exploitatie wordt ondergebracht in een autonome verzorgingsinstelling.

Een autonome verzorgingsinstelling is een publiekrechtelijke vereniging met rechtspersoonlijkheid opgericht met als doel de exploitatie van een ziekenhuis of

een onderdeel ervan (art.496 e.v. Decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur).

Het verdient de voorkeur om ook voor de OPZ's te kiezen voor deze piste omdat deze het best aansluit bij de doelstellingen van het Vlaams Regeerakkoord. Het voorziet voor de OPZ's de meeste mogelijkheden om zich verder te integreren in het ziekenhuisbeleid van de Vlaamse en federale overheid.

Dit kan ofwel door oprichting van een nieuwe autonome verzorgingsinstelling ofwel door te integreren in een bestaande autonome verzorgingsinstelling.

Een eigen rechtspersoon biedt meer autonomie om zich verder succesvol te ontwikkelen binnen een autonome organisatie met eigen bestuurs- en beheersorganen die bevoegd zijn voor alle aangelegenheden van de exploitatie.

Om de toekomstige regelgeving beter te laten aansluiten bij de doelstellingen die omtrent de OPZ's uit het Vlaams Regeerakkoord wordt er in dit decreet in de artikels 5, 6, 7, 11, 12, 13 en 16 afgeweken van de Decreet van 22 december 2017. Deze artikels hebben betrekking op de duur van de autonome verzorgingsinstellingen OPZ Geel en OPZC Rekem, op het stemgewicht van de deelgenoten in de op te richten autonome verzorgingsinstelling en op de tekortenregeling.

Bij dit decreet wordt het volgende geregeld:

- de machtiging van Vlaamse Gemeenschap om met oog op de verzelfstandiging van de exploitatie van het ziekenhuis en het PVT dat op 1 januari 2023 wordt uitgebaat door Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel samen met het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn Geel (hierna verkort OCMW Geel) een autonome verzorgingsinstelling overeenkomstig Deel 3, Titel 4, Hoofdstuk 3 van het Decreet van 22 december 2017 op te richten;
- de machtiging van de Vlaamse Gemeenschap om met oog op de verzelfstandiging van de exploitatie van het ziekenhuis en het PVT dat op 1 januari 2023 wordt uitgebaat door Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Rekem samen met het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn Lanaken (hierna verkort: OCMW Lanaken)
 - hetzij een autonome verzorgingsinstelling overeenkomstig Deel 3, Titel 4, Hoofdstuk 3 van het Decreet van 22 december 2017 op te richten;
 - hetzij de exploitatie van het betrokken ziekenhuis en het PVT te integreren in een bestaande autonome verzorgingsinstelling overeenkomstig Deel 3, Titel 4, Hoofdstuk 3 van het Decreet van 22 december 2017;
- de overdracht van het vermogen (rechten en plichten) van Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel aan de autonome verzorgingsinstelling OPZ Geel;
- de overdracht van het vermogen (rechten en plichten) van Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Rekem aan de autonome verzorgingsinstelling OPZC Rekem of aan een bestaande autonome verzorgingsinstelling met machtiging aan de raad van bestuur van het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum om de modaliteiten van de overdracht te bepalen.

Maatschappelijke Impact: de verzelfstandiging van de beide OPZ's heeft tot doel een verdere zelfstandige ontwikkeling van de beide instellingen die geen invloed zal hebben op de werking, het zorgaanbod en het pluralistisch karakter van de beide OPZ's. Het decreet zal dan ook geen specifieke maatschappelijke impact hebben.

Armoedetoets: er werd voor dit ontwerp geen armoedetoets gemaakt omdat de inhoud ervan geen impact zal hebben op de mensen die in armoede leven.

Impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel: dit ontwerp heeft geen specifieke impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel.

Budgettaire Impact: de lokale besturen zullen niet worden aangesproken voor de tekorten. Gedurende de eerste 10 jaar, worden eventuele tekorten gedragen door de Vlaamse Gemeenschap. Daarna worden zij gedragen door respectievelijke autonome verzorgingsinstellingen. Het decreet voorziet daarnaast dat de autonome verzorgingsinstellingen een toelage zullen ontvangen die overeenstemt met de som van de verhoogde loonlasten en andere in geld waardeerbare voordelen die voortvloeien uit akkoorden die door de Vlaamse Regering werden gesloten met betrekking tot extra vergoedingen. Deze toelage zal, behoudens indexatie (afgevlakte gezondheidsindex), ongewijzigd blijven voor een periode van 10 jaar en worden afgebouwd in functie van de natuurlijke afvloeiing van het betrokken personeel. Daarnaast blijven de instellingen in aanmerking komen voor infrastructuursubsidies.

Bestuurlijke Impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel: het ontwerp voorziet de oprichting met de plaatselijke OCMW' s van een nieuwe autonome zorginstelling (ofwel de integratie in een bestaande autonome zorginstelling).

Daarenboven voorziet het ontwerp in de mogelijkheid voor de Vlaamse Gemeenschap om de autonome verzorgingsinstelling mee op te richten (ofwel deelgenoot te worden van de bestaande autonome verzorgingsinstelling).

Implementatie:

De Vlaamse Regering zal toezien op de uitvoering van dit ontwerp. Het ontwerp voorziet in de mogelijkheid van de aanduiding van een regeringscommissaris die zal toezien op de autonome verzorgingsinstellingen Geel en Rekem.

C. Totstandkomingsprocedure:

Ter voorbereiding van het ontwerp stelden de administratie en het kabinet Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding een conceptnota op met opgave van de uitgangspunten waarop het ontwerp van decreet kon worden gebouwd.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Het decreet valt enkel onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1.

Behoeft geen nadere toelichting.

Artikel 2.

Opsomming van de basisdecreten en verklaring van gebruikte terminologie.

Artikel 3.

Regeling die in het decreet wordt voorzien voor OPZ Geel. Dit OPZ wordt ingebracht in een nog op te richten autonome verzorgingsinstelling die wordt geregeld volgens de bepalingen die van toepassing zijn op autonome verzorgingsinstellingen zoals bedoeld in Deel 3, Titel 4, Hoofdstuk 3 van het decreet van 22 december 2017, met uitzondering van een aantal afwijkende bepalingen die in dit decreet worden opgenomen.

Artikel 4.

Beschrijft de positie van de Vlaamse Gemeenschap binnen de op te richten autonome verzorgingsinstelling OPZ Geel.

Artikel 5.

Bepaalt de duur van de autonome verzorgingsinstelling OPZ Geel waarbij voorzien wordt in een duur van 50 jaar hetgeen een afwijking is van de termijn zoals deze is voorzien in artikel 492 van het decreet van 22 december 2017.

Artikel 6.

Bepaalt het stemgewicht van de deelgenoten in de op te richten autonome verzorgingsinstelling waarbij voorzien wordt in een afwijking van hetgeen wordt bepaald in het decreet van 22 december 2017. Het stemgewicht in deze autonome verzorgingsinstelling is niet afhankelijk van de inbreng van de deelgenoten, maar wordt vastgelegd door de Vlaamse Regering.

Artikel 7.

Voorziet in de regeling ingeval van eventuele tekorten van het OPZ Geel. In principe geldt, in het geval dat openbare rechtspersonen de meerderheid hebben in een bestuursorgaan van een ziekenhuis of een andere verzorgingsinstellingen, de tekortenregeling die reeds is voorzien in het decreet van 22 december 2017 en de Ziekenhuiswet namelijk dat het tekort wordt gedragen door de plaatselijke besturen die deel uitmaken van de vereniging volgens de onderlinge verhouding van hun aandeel in de vereniging. In dit decreet wordt evenwel voorzien in een afwijking van dit principe, in die zin dat de lokale besturen niet kunnen worden aangesproken voor de tekorten. Gedurende de eerste 10 jaar na de inbreng van het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel in de autonome verzorgingsinstelling OPZ Geel, worden eventuele tekorten gedragen door de Vlaamse Gemeenschap. Indien 10 jaar na de inbreng nog sprake zou zijn van tekorten, dan worden die door de autonome verzorgingsinstelling zelf gedragen.

Artikel 8.

Aan de Vlaamse Regering wordt de mogelijkheid geboden om voor het toezicht op het OPZ Geel een regeringscommissaris aan te duiden. .

Artikel 9.

Omschrijft op welke wijze de verzelfstandiging van het OPZC Rekem zal verlopen:

1. Het OPZC Rekem wordt ingebracht in een nog op te richten autonome verzorgingsinstelling (zoals geregeld in de bepalingen van Deel 3, Titel 4, hoofdstuk 3 van het decreet van 22 december 2017) of;
2. Het OPZC Rekem wordt ingebracht in een reeds bestaande autonome verzorgingsinstelling.

Artikel 10.

Beschrijft de positie van de Vlaamse Gemeenschap binnen de op te richten autonome verzorgingsinstelling OPZC Rekem.

Artikel 11.

Bepaalt de duur van de autonome verzorgingsinstelling OPZC Rekem waarbij voorzien wordt in een duur van 50 jaar hetgeen een afwijking is van de termijn zoals deze is voorzien in art. 492 decreet van 22 december 2017.

Artikel 12.

Bepaalt het stemgewicht van de deelgenoten in de op te richten autonome verzorgingsinstelling waarbij voorzien wordt in een afwijking van hetgeen wordt bepaald in het decreet van 22 december 2017. Het stemgewicht in dit decreet zal niet afhankelijk zijn van de inbreng maar wel worden vastgelegd door de Vlaamse Regering.

Artikel 13.

Voorziet in de regeling ingeval van eventuele tekorten van het OPZC Rekem. In principe geldt, in het geval dat openbare rechtspersonen de meerderheid hebben in een bestuursorgaan van een ziekenhuis of een andere verzorgingsinrichtingen, de tekortenregeling die reeds is voorzien in het decreet van 22 december 2017 en de Ziekenhuiswet namelijk dat het tekort wordt gedragen door de plaatselijke besturen die deel uitmaken van de vereniging volgens de onderlinge verhouding van hun aandeel in de vereniging. In dit decreet zal evenwel in een afwijking worden voorzien van dit principe, in die zin dat de lokale besturen niet kunnen

worden aangesproken voor de tekorten. Gedurende de eerste 10 jaar na de inbreng van het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Rekem in de autonome verzorgingsinstelling OPZC Rekem, worden eventuele tekorten gedragen door de Vlaamse Gemeenschap. Indien 10 jaar na de inbreng nog sprake zou zijn van tekorten, dan worden die door de autonome verzorgingsinstelling zelf gedragen.

Artikel 14.

Aan de Vlaamse Regering wordt de mogelijkheid geboden om voor het toezicht op het OPZ Rekem een regeringscommissaris aan te duiden.

Artikel 15.

Behoeft geen verdere uitleg.

Artikel 16.

Voorziet in de regeling ingeval van eventuele tekorten van het OPZC Rekem waarbij, in afwijking van de tekortenregeling vermeld in artikel 498, tweede lid, van het Decreet van 22 december 2017 en artikel 125, eerste lid, 2° van de gecoördineerde wet van 10 juli 2008 op de ziekenhuizen en andere verzorgingsinrichtingen de lokale besturen niet zullen kunnen worden aangesproken voor de tekorten van de bestaande autonome verzorgingsinstelling waarin het OPZC Rekem wordt in gekanteld. Gedurende de eerste 10 jaar na de inbreng van het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Rekem in de bestaande autonome verzorgingsinstelling, worden eventuele tekorten gedragen door de Vlaamse Gemeenschap. Indien 10 jaar na de inbreng nog sprake zou zijn van tekorten, dan worden die door de autonome verzorgingsinstelling zelf gedragen.

Artikel 17.

Behoeft geen verdere uitleg.

Artikel 18.

Bepaalt hoe de financiering zal gebeuren door de Vlaamse Overheid: gedurende de eerste tien jaar zullen de OPZ's een toelage ontvangen van de Vlaamse Gemeenschap noodzakelijk voor het betalen van de verhoogde loonlasten en andere in geld waardeerbare voordelen die voortvloeien uit akkoorden die door de Vlaamse Regering zijn gesloten met betrekking tot extra vergoedingen zoals eindejaarstoelage, vakantiegeld, maaltijdcheques, extra vakantiedagen, tussenkomst overige bezoldigingselementen, functioneringstoelagen, CAO 97-98 en 01-02 woon-werkverkeer, fietsvergoedingen.... Deze toelage zal, behoudens de

aanpassing aan de afgevlakte gezondheidsindex en voor zover hiervoor geen eigen inkomsten kunnen worden aangewend, voor 10 jaar gegarandeerd worden en nadien worden afgebouwd. Zolang de budgettaire link met de Vlaamse Gemeenschap blijft bestaan, blijven de beide OPZ's onder het toezicht van de Vlaamse regering staan (met de aanduiding van een regeringscommissaris of bestuurders die zullen waken over het efficiënt beheer van de toelage).

Artikel 19.

Omschrijft de gevolgen van het decreet voor het statutair personeel (OPZ's hebben zowel statutair als contractueel personeel in dienst). Sinds er sprake is van de verzelfstandiging van de OPZ's is er, vanuit het voorzichtigheidsprincipe, geen statutarisering meer doorgevoerd of statutair personeel aangeworven. Het statutair personeel van de OPZ's zal eerst worden overgedragen aan de Vlaamse Gemeenschap en door haar ter beschikking worden gesteld aan de nieuw opgerichte autonome verzorgingsinstelling OPZ Geel of OPZC Rekem of de bestaande autonome verzorgingsinstelling. Deze regeling is uitdovend voor de groep van het statutair personeel en respecteert de gemaakte afspraken.

Artikel 20.

Voorziet in een pensioenregeling voor de statutaire personeelsleden van OPZ Geel, respectievelijk het OPZC Rekem. Deze personeelsleden zullen, na hun affectatie bij de Vlaamse Gemeenschap, onder de pensioenregeling vallen van de Federale Pensioendienst en aldus niet langer aangesloten onder de pool van de parastatalen; de Vlaamse Gemeenschap zal voor de ter beschikking gestelde statutairen verder bijdragen betalen.

Artikel 21.

Voorziet de regeling die van toepassing zal zijn op de contractuele personeelsleden: zij zullen van de toekomstige nieuw opgerichte of reeds bestaande autonome verzorgingsinstelling een arbeidsovereenkomst aangeboden krijgen met behoud van alle rechten en verplichtingen met een aanvullend pensioenplan dat wordt beheerd door het Vlaams Pensioenfonds.

Artikel 22.

In dit artikel wordt een regeling voorzien voor de onroerende goederen die sinds 1 januari 2013, onder de vorm van een erfpachtovereenkomst, ter beschikking werden gesteld van het OPZ Geel respectievelijk OPZC Rekem. Er wordt voorzien in een resterende termijn van 40 jaar te rekenen vanaf de inbreng van de OPZ's in de respectievelijke autonome verzorgingsinstellingen. In dit artikel wordt ook de

canon bepaald die zal worden betaald aan de Vlaamse Gemeenschap alsmede het lot van de gebouwen na het beëindigen van de erfpachtovereenkomst.

Het decreet voorziet ook in een regeling voor de herstellings- en onderhoudskosten met opgave van de bedragen die sinds 2013 ongewijzigd zijn.

Artikel 23.

Beschrijft de regeling die is voorzien voor de overdracht van de roerende goederen.

Artikel 24.

Bepaalt de modaliteiten van de overdracht van de rechten en de verplichtingen van de Vlaamse Gemeenschap aan de autonome verzorgingsinstelling OPZ Geel respectievelijk autonome verzorgingsinstelling OPZC Rekem (of de bestaande autonome verzorgingsinstelling).

Artikel 25.

Bepaalt de modaliteiten van de overdracht van de activa en passiva en de rechten en verplichtingen die zijn verbonden aan het vermogen van het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel respectievelijk Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Rekem aan de autonome verzorgingsinstelling OPZ Geel respectievelijk de autonome verzorgingsinstelling OPZC Rekem of de bestaande autonome verzorgingsinstelling.

Artikel 26.

Behoeft geen verdere uitleg.

Artikel 27.

Behoeft geen verdere uitleg.

Artikel 28.

Behoeft geen verdere uitleg.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Hilde CREVITS

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en
Gelijke Kansen,

Bart SOMERS